

Etisk policy för prov och tävlingar

1. Syfte och målsättning

Svenska Brukshundklubben har formulerat sin uppgift i fem punkter som på flera sätt är relaterade till vår prov- och tävlingsverksamhet:

- Vi ska sprida kunskap om hund.
- Vi ska ha friska och funktionsdugliga hundar.
- Vi ska ha hundar i människans tjänst.
- Vi ska öka vår kunskap om hund.
- Vi ska vara en aktiv organisation.

Vissa prov har till syfte att främja aveln av friska och funktionsdugliga hundar, andra tävlingsformer är inte direkt avelsrelaterade. Oberoende av verksamhet skall de erbjuda en positiv och utvecklande atmosfär för hundar och människor. Det medför att deltagare, funktionärer och arrangörer har ett gemensamt ansvar som innefattar både rättigheter och skyldigheter.

Ett av de mest grundläggande kraven vi ställer på ett arrangemang gäller rättvisa eller "rent spel", vilket kan sammanfattas i sex punkter:

- Alla ekipage skall bedömas rättvist, det vill säga likvärdigt och i enlighet med prov- och tävlingsbestämmelser.
- Arrangemang skall planeras så att ingen deltagare ges en avsiktlig för- eller nackdel.
- Ingen deltagare skall ges en fördel genom att besitta speciell information som de andra saknar.
- Deltagarna i verksamheten skall vara övertygade om den rättvisa bedömningen.
- Domaren kan tvingas fatta obekväma beslut, men han eller hon skall inte kunna ifrågasättas på grund av jäv.
- Utomstående (åskådare, medier) som betraktar verksamheten utan att vara specialister skall inte kunna tvivla på den rättvisa bedömningen.

Den sista punkten är viktig om vi vill sprida kunskap om hund och att hundsport skall "tas på allvar" i samhället utanför hundvärlden och kunna jämföras med andra sporter.

Alla som vill, oberoende av nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön eller sexuell läggning samt fysiska och psykiska förutsättning, har rätt att delta i SBK:s prov- och tävlingsverksamhet.

Läsanvisningar

Detta dokument diskuterar etiska frågeställningar vid prov och tävlingar och anledningen till att vi behöver etiska regler och riktlinjer. Andra dokument som gäller är SBK:s dressyrpolicy och SKK:s dopingregler. För SBK:s utställningar skall SKK:s utställningsregler tillämpas.

Etiska frågor är inte så enkla att man kan göra en lista som säger "detta får du inte göra", underförstått att allt annat är lämpligt. Fasta regler kan inte täcka in alla fall som kan uppstå. Därför består detta dokument till övervägande del av resonemang; syftet är att det skall tjäna både som regelverk och som ramverk för reflektion och diskussion av de etiska frågor som kan dyka upp på prov och tävlingar.

Eftersom konstruktionen "prov eller tävling" är klumpig används ofta termen arrangemang eller det allmänna ordet verksamhet.

Varför behövs en etisk policy?

Hundsport är för de flesta utövare en hobby som man håller på med för att man vill jobba med hunden, utvecklas som människa och hundförare, och för att umgås med likasinnade. Måste man då komplicera allting med nedskrivna etiska regler när det egentligen handlar om sunt förnuft och gott omdöme?

Det skämtsamma svaret är att vanligt sunt förnuft och gott omdöme inte är så vanligt. Mer allvarligt så kan även förnuftiga människor ha olika åsikter om vad som är lämpligt eller inte, men prov och tävlingar är verksamheter som kräver en gemensam värdegrund för att prestationer skall respekteras. Saknas den gemensamma värdegrunden så riskerar man så kallat skitsnack eller allvarligare konflikter. Vissa sorters prov är avelsrelaterade och kan därför ha stor betydelse för ägare och uppfödare, även ekonomiskt.

I vissa fall kan de etiska reglerna verka godtyckliga, till exempel i fråga om familjerelationer; varför är en sak tillåten men inte en annan? Någonstans måste dock gränserna fastslås, annars lämnas fältet helt fritt för olika tolkningar och tyckanden. Dessa etiska regler är en kompromiss mellan olika etiska värderingar, vad som är allmänt vedertaget, och vad som är praktiskt genomförbart med hänsyn till olika verksamheters förutsättningar. Den karenstid som beskrivs nedan är satt till 6 månader för att följa SKK:s regler för utställningsdomare.

Kan man ha en gemensam etisk policy?

Kan man ha en gemensam etisk policy när olika prov- och tävlingsformer skiljer sig så mycket åt, både vad gäller syfte och de praktiska förutsättningarna?

Ja, man kan ha en gemensam policy därför att de grundläggande etiska frågeställningarna är de samma, oberoende av prov- eller tävlingsform. De områden där konflikter kan uppstå (relationen till hunden, till andra personer, och känslig information) är de samma. Dock måste en etisk policy tillämpas på ett sätt så att man tar hänsyn till verksamhetens förutsättningar.

2. Funktionärskategorier

Andan i denna etiska policy skall genomsyra varje prov- eller tävlingsarrangemang och olika typer av funktionärer berörs i större eller mindre grad. Vilka olika funktionärer som tjänstgör varierar med typen av arrangemang och kanske också mellan olika arrangemang av samma typ.

En distinktion kan göras mellan de funktionärer som har någon form av auktorisation och de övriga. De auktoriserade funktionärerna har så gott som alltid en funktion där de kan påverka hunds resultat. Den särskilda rapporteringsskyldigheten angående oacceptabelt beteende hos hund som

SKK ålägger funktionärer måste anses gälla de auktoriserade funktionärerna. De kan också förväntas ha en mera ingående kännedom om SBK:s etiska regler och riktlinjer än funktionärer som kanske är nya inom organisationen och inte tidigare engagerats vid prov eller tävling. De kan alltså behöva upplysa de biträdande funktionärer som engageras om etiska regler och riktlinjer. Man skall också notera att det naturligtvis finns funktionärer som inte alls påverkar arrangemanget och därför inte berörs i någon större grad av de etiska reglerna (exempelvis parkeringsvakter, serveringspersonal, hinderfixare i agility).

De regler som funnits tidigare var i hög grad inriktade på domare. Etiska regler och riktlinjer är dock intressanta för betydligt fler kategorier av funktionärer. Att en domare blir tvungen att fatta beslut där objektiviteten kan ifrågasättas är de flesta medvetna om. Men det kan också handla om att en funktionär (tävlingsledare, domare etc) måste ta ställning till hur hundarna ska provas. Valfriheten kan vara mer eller mindre stor beroende på provform. Även en icke-auktoriserad funktionär kan ha tillgång till känslig information som kan delges tävlande eller användas för egen vinning.

Det är omöjligt att räkna upp alla funktionärer, men nedanstående tabell kan ge en viss vägledning. Den ger exempel på funktionärer som är primärt berörda av de etiska reglerna, med vilket avses de fall där man antar att jävsförhållanden kan finnas, och sekundärt berörda funktionärer där individuella överväganden måste göras.

Verksamhet	Primärt berörda	Sekundärt berörda
Agility	Domare, tävlingsledare (handläggning av protest)	Tävlingsledare (ej protest), ansvarig för banskisser
Bruksprov	Domare, tävlingsledare	Skrivare
Lydnadsprov	Domare	Tävlingsledare, skrivare
Mentalbeskrivning	?	?
Rallylydnad	Domare	Skrivare
?	?	?

3. Funktionärs uppträdande vid och utanför prov

I den text som SKK lagt in i alla regelpaket nämns skyldighet för deltagare att uppträda på ett korrekt sätt gentemot funktionärer och andra deltagare. Detta krav gäller givetvis i minst lika hög grad för funktionärer. Att uppträda på ett korrekt sätt innebär exempelvis att inte komma med nedsättande omdömen. En saklig kritik av vad som inträffar vid prov och tävlingar måste dock få förekomma, men tidpunkten för den måste förstås väljas så att den inte inverkar menligt på arrangemanget.

Auktoriserade funktionärer har av naturliga skäl ofta status som auktoriteter och deras synpunkter kan väga tungt även då de inte är i tjänst utan bara är åskådare. Ofta är det dock så att tjänstgörande funktionärer har en mycket bättre möjlighet att se och höra vad som sker. Speciellt domare råkar ofta ut för att på hörsägen förväntas ta ställning till olika situationer. Det är då viktigt att klargöra att man möjligen kan diskutera en viss situation i princip men inte vad som påstås ha hänt i ett specifikt fall. Ofta går nämligen meningarna isär även bland de närvarande, beroende på olika synvinkel såväl bildligt som bokstavigt. En deltagares skildring av vad som skett måste alltid betraktas som en partsinlägga. De tjänstgörande funktionärerna har också ofta att mycket snabbt ta ställning till de situationer som uppkommer.

En tjänstgörande funktionär kan ha flera skäl att hålla en viss distans till deltagarna vid arrangemanget. Dels kan ett alltför nära umgänge med vissa deltagare göra att funktionärens

objektivitet ifrågasätts, dels kan fokuseringen på uppgiften som funktionär också kräva en viss distans.

4. Jävssituationer

Med jävssituation avses här främst att funktionären har en sådan relation till deltagande hund och/eller förare att det framstår som mindre lämpligt att tjänstgöra vid arrangemanget i fråga. Det intressanta är alltså inte funktionärens tilltro till sin egen förmåga att uppträda objektivt i alla de situationer som kan uppkomma. Det räcker inte med ett korrekt agerande utan det ska också för en utomstående betraktare framstå som korrekt. Det framförs ibland att det inte är någon fördel för det deltagande ekipaget med en nära relation till exempelvis domaren på så vis att bedömningen inte blir "snällare" utan tvärtom hårdare. Detta är inte heller tillfredsställande då alla ekipage ska behandlas lika och måste snarast ses som en indikation på att något är fel.

Nedan beskrivs som regler ett antal relationer där ett direkt förbud föreligger för funktionärer som direkt kan påverka ett prov- eller tävlingsresultat, se även Funktionärskategorier ovan. De kan också ses som en beskrivning av "nivån" på relationen och användas vid ett personligt ställningstagande även vid andra typer av relationer.

Det ideala fallet vore förstås funktionärer utan någon som helst koppling till eller kännedom om de deltagande hundarna och förarna. Detta är dock en helt utopisk situation och det måste också ses som en styrka för organisationen med funktionärer som är aktiva även som tävlande etc.

De fall som angetts som regler omfattar en direkt koppling (utan mellanled) mellan funktionären och hund och/eller förare. Denna koppling kan vara oupplöslig (t ex barn-förälderrelation, uppfödare till hund) eller av mera temporär natur (t ex att funktionären tävlat med hunden). I den senare kategorin är det rimligt med en "karenstid" om sex månader efter vilken man inte nödvändigtvis måste ta hänsyn till relationen.

Hundrelaterade — regler

En funktionär får inte tjänstgöra för:

- hund av funktionärens uppfödning (där bestämmelserna så anger)
- hund som funktionären äger eller ägt *
- hund som funktionären tävlat med *
- hund som funktionären tränat *

För agility och lydnadsklass tillkommer enligt regeltexten att domare inte får döma hund som under de senaste sex månaderna före provet ägts, tränats eller tävlats av person i domarens hushåll.

För IPO tillkommer enligt regeltexten att domaren inte får döma hund som någon från hans hushåll äger, är i besittning av eller har i sin vård.

För MH/MT tillkommer enligt regeltexten att funktionär inte får tjänstgöra för i familjen ägd hund (MH) samt att hund som under de senaste sex månaderna ägts, trimmats, tränats, vårdats eller uppvisats av funktionär, inte får anmälas till mentaltest då ifrågavarande funktionär verkar.

Hundrelaterade — resonemang

En uppfödare måste anses ha en direkt relation till hundar av sin egen uppfödning. De resultat dessa hundar uppvisar är också kvitton på resultat av uppfödarens arbete. Det kommer att krävas en viss arbetsinsats och framförhållning av en uppfödare för att undvika att tjänstgöra som funktionär för sin egen uppfödning; för stora arrangemang är det omöjligt. Det är en skillnad mellan de prov som SKK

ser som ”kynologiskt” inriktade (till exempel MH/MT) där sådana relationer till hunden ej kan tillåtas och de renodlade tävlingarna (agility, lydnad, etc) där de om möjligt bör undvikas.

Avkomma efter avelshund som funktionären innehar är ett snarlikt fall men med vissa skillnader. Relationen är betydligt svårare att ha kontroll på för funktionären och den är dessutom varken direkt eller oupplöslig.

Vid med * markerade punkter tillämpas en karenstid om sex månader. Begreppet ”tränat” kräver en speciell förklaring. Här avses en individuell träning mot någon form av ersättning. Det handlar alltså inte om till exempel deltagare i samma träningsgrupp.

Personrelaterade — regler

En funktionär (se Funktionärskategorier ovan) får inte tjänstgöra då deltagare är:

- funktionärens ”partner” oavsett form (äktenskap, registrerat partnerskap, etc.) och boendeförhållanden (sambo, särbo, etc.)
- funktionärens förälder eller barn
- person i funktionärens hushåll oavsett relation i övrigt

För IPO gäller dock enligt regeltexten att figurant ur samma hushåll som någon av förarna kan sättas in vid alla arrangemang.

Personrelaterade — resonemang

Det finns förstås gott om ytterligare relationer som kan göra det mindre lämpligt att tjänstgöra som funktionär. Släktrrelationer kan vara mer eller mindre starka, vänskapsrelationer kan vara väl så starka som dem som angivits i reglerna ovan etc.

För tävlingsledare i agility gäller de personrelaterade reglerna vid handläggningen av protester. Vid jäv kan protesten handläggas av tjänstgörande domare i stället.

Övrigt — resonemang

Funktionären kan ha ett personligt intresse av resultaten vid provet även utan att ha någon speciell relation till deltagande förare eller hundar. Ett exempel är kvalificering till SM då man kommer att jämföra resultat vid ett antal arrangemang.

Känslig information — regler

I samtliga regelverk finns inskrivet en bestämmelse om att domare inte får tävla i någon klass på prov eller tävling där domaren själv dömer.

Även om det för de flesta ses som självklart kan bör man undvika att vara både funktionär och tävlande vid samma arrangemang.

För bruks och IPO gäller enligt regeltexten att förare/ägare till deltagande hund inte får tjänstgöra som funktionär inom den klass där hunden deltar.

Känslig information — resonemang

Det finns goda skäl att hålla isär rollerna som funktionär och tävlande även för andra funktionärskategorier än domare. För andra deltagare kan det var mycket svårt att veta om en person tjänstgör som funktionär vid ett visst tillfälle eller inte. Ett annat skäl är att övriga deltagare inte ska behöva fundera över var funktionärens fokus ligger: på funktionärsinsatsen eller på det egna tävlandet.

Ett tyngre skäl är att en funktionär som samtidigt är deltagare kan misstänkas få tillgång till känslig information som ger otillbörliga fördelar gentemot övriga deltagare. Det handlar inte om funktionärens intention eller syn på sin egen förmåga att utnyttja informationen utan liksom vid jävsituationerna det lämpliga i förhållandet.

Det kan aldrig undvikas att vissa personer har mera kunskap om hur arrangemangen kan tänkas se ut. Det kan vara förare från arrangörsklubben eller personer som tjänstgjort tidigare på klubben. Det är dock en avgörande skillnad mellan att känna till "hur det brukar vara" och att veta hur det kommer att vara vid den aktuella tävlingen. Reglerna förutsätter ofta att vissa förhållanden ska vara okända i förväg för de tävlande. Det kan handla om banskisser i agility, spårsträckningar, placeringar av sökfiguranter. Banskiss i agility där hundens väg inte är markerad räknas dock ej som känslig information. De funktionärer som tjänstgör måste vara medvetna om sitt ansvar att hålla dessa förhållanden okända utanför den krets som måste känna till dem. Arrangörerna har ett stort ansvar för att, i de fall reglerna förutsätter att förarna inte ska vara medvetna om hur arrangemangen ser ut, möjliggöra variation och se till att den möjligheten utnyttjas.